בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ

דַּרְכֵי אִישׁ

גִּלָּיוֹן שְׁבוּעִי מִמִּשְׁנָתוֹ הַטְּהוֹרָה שֶׁל כ״ק מו״ר
הָרַהַ״צ **רַבִּי יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעזְער** שְׁלִיטַ״א
יוֹצֵא לָאוֹר עַל יְדֵי חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב, יַבְנְאֵל עִיר בְּרֶסְלֶב, עִיר שׁוֹמְרֵי הַלָּשׁוֹן, עִיר הַשְּׁמָחָה!

גִּלָּיוֹן רמ״א | פָּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים – שְׁקָלִים תשפ״ו

סְפָרִים

תַּאֲוָה קְדוֹשָׁה!

* * *

מו״ר שְׁלִיטַ״א אָמַר: רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ פָּתַח לָנוּ אֶת ׳שַׁעֲרֵי הַתּוֹרָה׳, וְגִלָּה לָנוּ אֶת ׳סֵדֶר־דֶּרֶךְ־הַלִּמּוּד׳, אֵיךְ שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לְאָדָם לַעֲבֹר וּלְטַיֵּל **בְּכָל מְקוֹמוֹת הַתּוֹרָה** כְּמַטַּיֵּל בְּגַן נֶהְדָּר - תַּנַ״ךְ, מִשְׁנָיוֹת, גְּמָרָא בַּבְלִי וִירוּשַׁלְמִי וְתוֹסֶפְתָּא, וְזֹהַר וְתִקּוּנִים וְכָל הַמִּדְרָשִׁים, רַמְבַּ״ם טוּר וְשֻׁלְחָן־עָרוּךְ, וְסִפְרֵי הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים בְּכָל פַּרְדֵּ״ס הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, הַכּוֹלֵל כְּתְבֵי הָאַר״י וְסִפְרֵי הַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים, כִּי הַתּוֹרָה ״רְחָבָה מִנִּי יָם״ (אִיּוֹב יא, ט), וְאִם יֵשׁ לָאָדָם רָצוֹן אֱמִתִּי - הוּא יָכוֹל לִהְיוֹת בְּכָל מָקוֹם בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה.

וְכָךְ אָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שִׂיחוֹת־הָר״ן, סִימָן כח): **׳רְאוּי לָאָדָם שֶׁיַּעֲבֹר וְיֵלֵךְ בְּזֶה הָעוֹלָם בְּכָל הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים וְלִלְמֹד כֻּלָּם כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בְּכָל מָקוֹם. כְּמוֹ שֶׁנִּמְצָא הַשָּׂרִים הַגְּדוֹלִים שֶׁהוֹלְכִים וְעוֹבְרִים בַּמְּדִינוֹת, וּמוֹצִיאִים הוֹצָאוֹת רַבּוֹת עַל זֶה, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל אַחַר־כֵּן לְהִתְפָּאֵר וְלוֹמַר שֶׁהָיָה בַּמְּדִינוֹת, כְּמוֹ שֶׁדֶּרֶךְ הַשָּׂרִים לְהִתְפָּאֵר וְלוֹמַר: הָיִיתִי בְּוואַרְשָׁא וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. כְּמוֹ־כֵן רְאוּי שֶׁיִּהְיֶה הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה בְּכָל מְקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַתּוֹרָה, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהִתְפָּאֵר בָּעוֹלָם הַבָּא מַזְכִּירִין אוֹתוֹ כָּל מַה שֶּׁלָּמַד בָּעוֹלָם הַזֶּה׳; וּכְשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְקַיֵּם זֹאת בְּתָמִימוּת וּפְשִׁיטוּת - אֵין תַּעֲנוּג יוֹתֵר גָּדוֹל מִזֶּה, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (שָׁם, סִימָן יז): **׳כְּשֶׁהַתּוֹרָה מַרְאָה אַהֲבָה לְאֶחָד, אָז אֵין רוֹצֶה כְּלָל עוֹלָם הַבָּא, רַק שֶׁרוֹצֶה אֶת הַתּוֹרָה בְּעַצְמָהּ׳.**

וְאָמַר מו״ר שְׁלִיטַ״א, שֶׁדָּבָר זֶה רָאִינוּ אֵצֶל מוֹהֲרַא״שׁ זַ״ל, שֶׁהָיָה מַתְמִיד עָצוּם בְּכָל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְהָיְתָה לוֹ סִפְרִיָּה עֲנָקִית שֶׁל עַשְׂרוֹת אַלְפֵי סְפָרִים בְּכָל מַכְמַנֵּי הַתּוֹרָה - נִגְלָה וְנִסְתָּר, וְהָיָה רָגִיל לוֹמַר לְגַבֵּי אַהֲבָתוֹ לִסְפָרִים: ׳אֲנִי כְּמוֹ שִׁכּוֹר׳; דְּהַיְנוּ, כְּשֵׁם שֶׁיֵּשׁ - לְהַבְדִּיל - שִׁכּוֹר הַשּׁוֹתֶה לִשְׁכְּרוּתוֹ לְלֹא גְּבוּל, כֵּן בְּצַד הַקְּדֻשָּׁה הָיָה לְמוֹהֲרַא״שׁ תַּאֲוָה קְדוֹשָׁה לְעוֹד סֵפֶר וְעוֹד סֵפֶר, וְזֶה הָיָה כָּל הַתַּעֲנוּג שֶׁל מוֹהֲרַא״שׁ הַקָּדוֹשׁ[א], וּבְכָל מֶשֶׁךְ יְמֵי חַיָּיו נִסָּה מוֹהֲרַא״שׁ לְהַעֲבִיר זֹאת אֵלֵינוּ, שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ נִזְכֶּה לִטְעֹם מִנַּעַם הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי יֵשׁ נְעִימוּת בַּתּוֹרָה, וְהָעִקָּר לִזְכּוֹת לְהַרְגִּישׁ אֶת הַנְּעִימוּת שֶׁיֵּשׁ **בְּהַתּוֹרָה** (לְשׁוֹן רַבֵּנוּ זַ״ל לִקּוּטֵי־מוֹהַר״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן עא).

[א] כָּאן הִזְכִּיר בְּדֶרֶךְ אַגַּב, שֶׁמִּלְּבַד מַה שֶּׁהָיוּ רְגִילִין הַרְבֵּה לְהָבִיא לְמוֹהֲרַא״שׁ סְפָרִים בְּמֶשֶׁךְ הַשָּׁנִים, גַּם הָיָה מְמַנֶּה לְלֶכֶת לְרְכֹּשׁ סְפָרִים בַּחֲנוּת מְסֻיֶּמֶת שֶׁהָיְתָה בְּקִרְבַת בֵּיתוֹ שֶׁל מוֹהֲרַא״שׁ זַ״ל. וּבְכָל פַּעַם שֶׁהָיְתָה מַגִּיעָה ׳מְכוּלָּה׳ עִם סְפָרִים חֲדָשִׁים מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, הָיְתָה הַ׳מְכוּלָּה׳ עוֹמֶדֶת עַל הָרְחוֹב בְּמֶשֶׁךְ יוֹם שָׁלֵם - עַד שֶׁפֵּרְקוּ אֶת הַסְּחוֹרָה אֶל תּוֹךְ הַחֲנוּת, וְתֵכֶף כְּשֶׁמּוֹהֲרַא״שׁ הָיָה שׁוֹמֵעַ שֶׁהִגִּיעָה הַ׳מְכוּלָּה׳ - הָיָה שׁוֹלֵחַ שָׁלִיחַ לִבְדֹּק הַאִם הִגִּיעַ אֵיזֶה סֵפֶר חָדָשׁ כְּדֵי שֶׁמִּיָּד יִרְכֹּשׁ אוֹתוֹ בִּשְׁבִיל מוֹהֲרַא״שׁ זַ״ל.

וְסִפֵּר מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א, שֶׁבְּמֶשֶׁךְ הַשָּׁנִים כְּשֶׁלָּמְדוּ בַּחוּרִים בַּיְשִׁיבָה אֵצֶל מוֹהֲרָא״שׁ זַ״ל, זֶה הָיָה כָּל עִנְיָנוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא״שׁ - לְהַכְנִיס בַּתַּלְמִידִים יִחֻשׁ הַתּוֹרָה, וְשֶׁיִּטַּיְלוּ בְּכָל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה - בְּכָל הַסְּפָרִים כֻּלָּם, **וְאֵלּוּ הַבַּחוּרִים שֶׁזָּכוּ לְהִתְחַמֵּם מֵאוֹרוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא״שׁ, יָשְׁבוּ עִם עֲרֵמוֹת שֶׁל סְפָרִים, וְהִתְמִידוּ כְּסִדְרָן סֵפֶר אַחַר סֵפֶר**; כַּמּוּבָן, תְּחִלָּה לָמְדוּ אֶת ״סִפְרֵי הַיְסוֹד״ - גְּמָרָא בַּבְלִי יְרוּשַׁלְמִי תּוֹסֶפְתָּא וּמִדְרָשִׁים וְכוּ׳, וְאַחַר־כָּךְ עָבְרוּ וְטִיְּלוּ בְּעוֹד הַרְבֵּה סִפְרֵי־קֹדֶשׁ.

וְנָקַט מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א לְדֻגְמָא אֶת **לְמוּד מִדְרָשִׁים**, שֶׁיֵּשְׁנָם סוּגִים רַבִּים שֶׁל מִדְרָשִׁים, וְיֵשׁ חִבּוּר בְּשֵׁם **״רַב פְּעָלִים״** שֶׁחִבְּרוּ בְּנוֹ שֶׁל הַגְּרָ״א זִי״ע (מִלְּבַד סֵפֶר ״רַב פְּעָלִים״ שֶׁל הַבֵּן־אִישׁ־חַי זִי״ע), וּבּוֹ הוּא קִבֵּץ אֶת כָּל שְׁמוֹת סִפְרֵי הַמִּדְרָשִׁים שֶׁהָיוּ בַּסִּפְרִיָּה הָעֲנָקִית שֶׁל אֲבִיו הַגָּדוֹל, וְרוֹאִים שָׁם כַּמּוּת גְּדוֹלָה מְאֹד שֶׁל מִדְרָשִׁים (וּבִזְמַנֵּינוּ כְּבָר הִדְפִּיסוּ אֶת הַכֹּל בְּרוּךְ ה׳); **אֵיזֶה תַּעֲנוּג נִפְלָא לְטַיֵּל בְּמִדְרְשֵׁי חֲזַ״ל! וְגַם אִם עֲדַיִן לֹא מְבִינִים אֶת הַכֹּל - לְכָל־הַפָּחוֹת זוֹכִים לַעֲבֹר בְּעוֹד מִדְרָשׁ וְעוֹד מִדְרָשׁ**[ב]...

וְהִזְכִּיר מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א גַּם אֶת סִפְרֵי הָרִאשׁוֹנִים, כְּמוֹ הָרַמְבַּ״ם, הָרַמְבַּ״ן, הָרַשְׁבָּ״א, הַמַּנְהִיג, רַבֵּנוּ יְרוּחָם, הַתַּשְׁבֵּ״ץ וְכוּ׳ וְכוּ׳, שֶׁבִּזְמַנֵּנוּ, אֲכְשׁוּר דָּרָא, הִדְפִּיסוּ אֶת כֻּלָּם עִם אוֹתִיּוֹת מְאִירוֹת עֵינַיִם, וּכְשֶׁמּוֹהֲרָא״שׁ לָמַד אֶת כָּל הַסְּפָרִים הָאֵלּוּ בֶּעָבָר - בְּקֹשִׁי הָיָה אֶפְשָׁר לִקְרֹא אֶת הַמִּלִּים... [לְמָשָׁל: רַבֵּנוּ יְרוּחָם, הֲרֵי הוּא הָיָה אֶחָד מֵהָרִאשׁוֹנִים, וְיֵשׁ לוֹ סֵפֶר גָּדוֹל, אֲבָל בְּמֶשֶׁךְ הַשָּׁנִים הוּא הָיָה מֻדְפָּס רַק בְּאוֹתִיּוֹת רַשִׁ״י קְטַנּוֹת, וְהַקְּרִיאָה הַפְּשׁוּטָה הָיְתָה קָשָׁה מְאֹד, וּכְבָר אָז מוֹהֲרָא״שׁ הָיָה מַתְמִיד בְּכָל אֵלּוּ הַסְּפָרִים...], וְהִנֵּה הָחֵל מִלְּפָנֵי כִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה, הִתְחִילוּ לְהַדְפִּיס אֶת כָּל אֵלּוּ הַסְּפָרִים בְּהִדּוּר רַב, וְחֶלְקָם אֲפִלּוּ עִם נִקּוּד... **אֵיזֶה תַּעֲנוּג זֶה!** וּבְפָרָט כְּשֶׁזּוֹכִים לִלְמֹד גַּם אֶת סִפְרֵי הָאַחֲרוֹנִים - כְּבָר יֶשְׁנָם מֵאוֹת סְפָרִים... **אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְהִתְמַדַּת הַתּוֹרָה!**

וְהִבְהִיר מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א, שֶׁכְּדַי לִזְכּוֹת לְזֶה - מְכָרְחִים חֵשֶׁק וְרָצוֹן אֲמִתִּי... אִי־אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת לְדָבָר כָּזֶה בְּלִי שֶׁיִּהְיֶה לָאָדָם רָצוֹן! מְבִיאִים לְבֶן־אָדָם אֶת הַכֹּל ׳עַל טַס שֶׁל זָהָב׳, וְכִלְשׁוֹן רַשִׁ״י בִּתְחִלַּת פָּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים: ׳כְּשֻׁלְחָן הֶעָרוּךְ וּמוּכָן לֶאֱכֹל לִפְנֵי הָאָדָם׳; רַק מַה צְּרִיכִים? שֶׁתּוֹשִׁיט אֶת הַיָּד וְתִטְעַם... שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ אוֹמֵר בְּמִשְׁלֵי (כו, טו): ״טָמַן עָצֵל יָדוֹ בַּצַּלַּחַת נִלְאָה לַהֲשִׁיבָהּ אֶל פִּיו״ - הֶעָצֵל קָשֶׁה לוֹ לְהָרִים אֶת הַמַּזְלֵג וְהַכַּפִּית אֶל הַפֶּה... **הַכֹּל כְּבָר מוּכָן, מַה אַתְּ?!... אַתָּה רוֹצֶה שֶׁגַּם יַכְנִיסוּ לְךָ אֶת זֶה לְתוֹךְ הַפֶּה?!... יֵשׁ פִּתְגָם עֲמָמִי: ׳סוּס - יְכוֹלִים לְהָבִיא אוֹתוֹ עַד לַמַּיִם; אֲבָל לְהַכְרִיחַ אוֹתוֹ לִשְׁתּוֹת מִן הַמַּיִם - אִי אֶפְשָׁר׳... אוֹתוֹ דָּבָר לְעִנְיָנֵינוּ: מְכִינִים לְךָ אֶת הַכֹּל בָּאֹפֶן הֲכִי טוֹב שֶׁיֵּשׁ, וּבְפָרָט הַשְּׁעוּרִים הַיּוֹמְיִּים הַקְּבוּעִים** (לְמוּדֵי הַבַּי״ת, תַּכְשִׁיטֵי הַבַּי״ת וּפֶרֶק מִשְׁנָה וְדַף זֹהַר), **מַדְפִּיסִים אֶת זֶה מִדֵּי שָׁבוּעַ בְּתַכְלִית הַהִדּוּר וְהַיֹּפִי, הַכֹּל מוּכָן לְפָנֶיךָ, וּמָה רַק נִשְׁאַר? שֶׁיִּהְיֶה לְךָ רָצוֹן לִפְתּוֹחַ אֶת פִּיךָ וּלְהַתְחִיל לִלְמֹד!**

וְגַם אִם אָדָם אֵינֶנּוּ מֵבִין עֲדַיִן כָּל מַה שֶּׁלּוֹמֵד, כְּבָר לְמָדָנוּ רַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁלֹּא צְרִיכִים לְהִתְבַּלְבֵּל מִזֶּה, אֶלָּא רַק לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַשְּׂפָתַיִם וּלְהַגִּיד אֶת מִלּוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה; רַבֵּנוּ הוּא ״פּוֹסֵק״, וְרַבֵּנוּ ״פָּסַק״ לָנוּ ״פְּסַק הֲלָכָה״ (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן עו) **שֶׁגַּם לְמוּד לְלֹא הֲבָנָה נִקְרָא לְמוּד! לֹא צְרִיכִים לְשַׁבֵּר עַל זֶה שׁוּם קַלְמוּסִים כִּי חֲבָל עַל הַקַּלְמוּס... רַבֵּנוּ הִכְרִיעַ וּפָסַק שֶׁגַּם לְמוּד לְלֹא הֲבָנָה חָשִׁיב בְּוַדַּאי לְמוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְלֹא צְרִיכִים יוֹתֵר לְהִתְבַּלְבֵּל בְּדָבָר זֶה כְּלָל!**

בְּרַם, הִדְגִּישׁ מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א, כַּמּוּבָן שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת לָאָדָם רָצוֹן לְהָבִין אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְזֶה דָּבָר בָּרוּר וּמוּבָן, שֶׁאֵין עִנְיָן ׳לֹא לְהָבִין׳... רַק הָעִנְיָן הוּא שֶׁאִי־הַהֲבָנָה לֹא תְּבַלְבֵּל אוֹתְךָ, אֲבָל סוֹף־כָּל־סוֹף הַתַּכְלִית הִיא שֶׁתַּגִּיעַ לַהֲבָנַת הַתּוֹרָה, וּכְהַבְטָחַת רַבֵּנוּ זַ״ל (שָׁם): ׳וּמִמֵּילָא יָבִין׳; דְּהַיְנוּ שֶׁאָדָם יִלְמַד עוֹד הַפַּעַם וְעוֹד הַפַּעַם, וּבְכָל פַּעַם תִּכָּנֵס בּוֹ עוֹד הֲבָנָה וְעוֹד הֲבָנָה...

וְהִתְבַּטֵּא מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א, שֶׁזּוֹ שִׁטּוּת לְהַגִּיד שֶׁ׳סֵדֶר־דֶּרֶךְ־הַלִּמּוּד׳ זֶה **בְּדַוְקָא** לֹא לְהָבִין... אֵין עִנְיָן לְנַתֵּק

[ב] וּכְשֶׁלְּאַחֲרוֹנָה כָּתַב מִישֶׁהוּ לְמוֹ״ר שְׁלִיטָ״א שֶׁהוּא חָפֵץ לְהוֹצִיא לָאוֹר אֶת מִדְרְשֵׁי חֲזַ״ל בְּמַהֲדוּרַת פְּאֵר וְיֹפִי עִם נִקּוּד וּפִיסּוּק מָלֵא וְכוּ׳ - שָׂמַח מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, וְזֵרְזוֹ

בְּמִכְתָּב לְהוֹצִיא הָרַעְיוֹן הַנִּפְלָא מִן הַכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, וּלְקָרֵב לְמוּד הַמִּדְרָשׁ אֶל הַצִּבּוּר הָרָחָב, וְהִרְעִיף מִבִּרְכוֹתָיו לְהַגְשָׁמַת הָעִנְיָן; יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ!

אֶת הַמֹּחַ וְלִלְמֹד לְלֹא שׁוּם רָצוֹן כָּלְשֶׁהוּ לְהָבִין! וְאִם אָדָם מֵבִין ׳פֹּה וְשָׁם׳ אֵיזֶה עִנְיָן - בְּוַדַּאי טוֹב הוּא, אַךְ גַּם אִם אֵינֶנּוּ מֵבִין, וְהוּא אוֹמֵר אֶת הַמִּלִּים הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, הַכֹּל עוֹלֶה לְנַחַת־רוּחַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּכְדִבְרֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (קְדוֹשִׁים פה:) הַמּוּבָאִים בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי־מוֹהַרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן עד).

הַכְּלָל לְמַעֲשֶׂה, רַבֵּנוּ זַ״ל פּוֹתֵחַ לָנוּ אֶת ׳שַׁעֲרֵי הַתּוֹרָה׳, וּרְצוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּזְכֶּה לַעֲבֹר וּלְטַיֵּל בְּכָל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּבִשְׁבִיל זֶה צְרִיכִים רָצוֹן אֲמִתִּי וְהַרְבֵּה תְּפִלָּה, וּלְהִתְחִיל עִם הַלִּמּוּדִים הַיְסוֹדִיִּים שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁעַל זֶה קָבַע לָנוּ מוֹהַרַ״שׁ זַ״ל אֶת **חֲמִשָּׁה־עָשָׂר הַלִּמּוּדִים, שֶׁהֵם הַיְסוֹד וְהַבָּסִיס שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ**, וְאָמַר: **׳עַד שֶׁאָדָם לֹא מְסַיֵּם אֶת כָּל ט״ו הַלִּמּוּדִים הָאֵלּוּ, שֶׁלֹּא יֹאמַר שֶׁהוּא תַּלְמִיד שֶׁלִּי׳...** וּכְשֶׁאָדָם זוֹכֶה לִטְעֹם אֶת הַטַּעַם הֶעָרֵב שֶׁל מְתִיקוּת הַתּוֹרָה - עוֹלָמוֹ רוֹאֶה בְּחַיָּיו, וְאוֹתוֹ לֹא יְכוֹלִין לְהַטְעוֹת לְעוֹלָם, וְאַשְׁרֵי לוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לְנֶצַח נְצָחִים!